

Изх. № 421/16.12.2017 г.

**ДО
Г-ЖА МАРИЯНА НИКОЛОВА,
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ ПО
ИКОНОМИЧЕСКАТА И ДЕМОГРАФСКАТА
ПОЛИТИКА И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА ТРИСТРАННО
СЪТРУДНИЧЕСТВО**

**Г-Н БИСЕР ПЕТКОВ,
МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**Г-ЖА ВАСКА ШУШНЕВА,
СЕКРЕТАР НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА
ТРИСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

**ДО
НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНИТЕ
ОРГАНИЗАЦИИ НА СОЦИАЛНИТЕ ПАРТНЬОРИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Относно: Проект на ПМС за определяне на нов размер на минималната работна заплата в страната за 2019 година

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) многократно е заявявала своето отрицателно отношение към съществуващия начин на определяне на минималната месечна работна заплата (МРЗ) в страната, както и към нейното продължаващо необосновано повишаване.

Тази наша позиция срещу административното и волонтаристично определяне на размера на минималната работна заплата беше изложена още с писмото на АИКБ от 21 юли 2015 г. относно предложението тогава Проект на постановление за определяне и актуализиране размера на минималната работна заплата в страната - писмо до заместник министър-председателя и министър на труда и социалната политика Ивайло Калфин с изх. № 329 от 21 юли 2015 г¹.

¹ Тогава през 2015 г. организациите на социалните партньори бяха принудени да обжалват липсата на процедура за консултации в съда, тъй като минималната работна заплата бе определена едностранно от страна на правителството, дори без изпълнение на формалните „ритуални“ процедури в НСТС. Тогава съдът задължи правителството да осъществи тази процедура, след което последва формалното провеждане на дискусиата, и потвърждаване от страна на правителството на вече обявената стойност за минималната работна заплата. (На 19 май 2015 г. съдът спря **Постановление № 419/17.12.2014 г. на Министерския съвет** за определяне на минималната работна заплата за 2015 година. Делото тогава беше заведено Асоциация на индустриалния капитал

Със съжаление се налага да констатираме, че няма изгледи „консултациите“ относно проекта за Постановление на Министерския съвет за определяне на нов размер на минималната работна заплата в страната за 2019 г. да се окажат последните в историята на индустриалните отношения в Република България. По всичко личи, че има огромна вероятност тази много лоша практика да оцелее чак до края на 2021 г., ако се съди по това до кога е „разписана“ средносрочната бюджетна прогноза.

Тук е мястото още един път да подчертаем подкрепата на АИКБ за общото становище на представителните работодателски организации – членки на Асоциацията на организациите на българските работодатели (АОБР), средносрочната бюджетна прогноза да бъде консултирана с национално представителните организации на българските работодатели и със социалните партньори като цяло в рамките на законоустановените процедури в НСТС.

Тази необходимост следва пряко от член 2 на Кодекса на труда, където изрично се посочва, че „държавата регулира трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения и въпросите на жизненото равнище след консултации и диалог с работниците, служителите, работодателите и техните организации в дух на сътрудничество, взаимни отстъпки и зачитане на интересите на всяка от страните“².

По същия начин, както и преди една година АИКБ подчертава, че залагането на минималната месечна работна заплата в средносрочната бюджетна прогноза прави последната документ от първостепенно значение в областта на въпросите на жизненото равнище, точно така, както то е дефинирано в съответното Решение на Министерския съвет. През 2018 година отбелязахме, а сега остро протестираме срещу факта, че в момента процедурата по подготовка и оповестяване на средносрочната бюджетна прогноза представлява техника за заобикаляне на изискванията на Кодекса на труда и на практика – за предопределяне на размера на минималната месечна работна заплата за страната.

Веднъж заложен в средносрочната бюджетна прогноза, размерът на минималната месечна работна заплата за страната става непроменяем, а последващата процедура по „консултиране“ на определянето му става напълно формална и дори бутафорна. Продължава да се възпроизвежда порочната практика, „консултациите“ да се провеждат единствено, за да е спазена формалната процедура. Заседанията на съответните комисии към НСТС и на самия НСТС продължават да имат изцяло „ритуален“ характер и продължават да са изпразнени от съдържание. Те нямат никакво значение за крайния резултат на обсъждане на този ключов макроикономически параметър.

Преди време Европейската комисия даде своята оценка за процедурата по определяне на минималната месечна работна заплата за страната, като я оцени като „нечестна и непрозрачна“ и подчерта необходимостта от приемане на обективен механизъм за определянето на МРЗ, който да е „устойчив на политически влияния“. Ние вече отлично знаем защо само работодателската страна протестираше през последните вече две години срещу формалния и бутафорен начин на „консултиране“ на минималната работна заплата.

АИКБ със съжаление констатираме, че обявеното общо съгласие, че досегашният модел на определяне на минималната месечна работна заплата не може да продължава да се прилага е било само отчасти искрено сред социалните партньори. Това широко афиширано съгласие послужи за снемането на въпроса за създаване на честен и прозрачен механизъм за определяне на минималната работна заплата

в България - АИКБ, Българска стопанска камара - БСК и Българска търговско-промишлена палата - БТПП). Вторият такъв случай беше през 2017 година. С решение № 6122 от 16.05.2017 г. по адм. дело № 1566/2017 г. Върховният административен съд - Първо отделение отмени Постановление № 22 от 2017 г., обн. в ДВ, бр. 11 от 2017 г., за определяне на нов размер на минималната работна заплата за страната за 2017 г. С този акт Върховният административен съд (ВАС) прие за основателна жалбата на четирите работодателски организации - Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), Българска стопанска камара (БСК), Българска търговско-промишлена палата (БТПП) и Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България. В нея те оспориха решението на кабинета за повишаване на минималната работна заплата от 1 януари т.г. на 460 лв. Основният аргумент на работодателските организации бе, че това е незаконно, защото не е било обсъждано в Националния съвет за тристранно сътрудничество.

² Чл. 2 (Нов – ДВ, бр. 25 от 2001 г., в сила от 31.03.2001 г.) от Кодекса на труда.

от списъка на известните ни „специфични препоръки“ (“Country Specific Recommendations”). Това обаче се оказва преждевременно.

В АИКБ продължаваме да смятаме ролята на Европейската комисия за придвижване на българските социални партньори към идеята за договаряне на МРЗ за един от най-благоприятните ефекти от членството на Република България в Европейския съюз. Едновременно с това виждаме, че за определени участници в общия процес е достатъчно, че очите на ЕК са били „замазани“ в достатъчна степен и че е създадено впечатление, че има устойчив напредък в посока на постигане на трипартитно споразумение за механизма на договаряне и определяне на минималната месечна работна заплата (МРЗ).

Затова Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) си запазва правото да сезира Европейската комисия за откровеното нежелание на част от участниците в преговорите за трипартитно споразумение за механизма на договаряне и определяне на минималната месечна работна заплата (МРЗ), да ги доведат до край.

АИКБ смята, че в момента страните в тристранното сътрудничество са изправени пред избора дали сегашните „консултации“ да се извършат по същия формален начин както досега или да се направи опит, дори и при сегашното административно определяне на минималната месечна работна заплата, да се направят някакви усилия от страна на изпълнителната власт да балансира натиска за повишаване на МРЗ с някакво полезно действие в интерес на тези икономически дейности, които ще понесат истински удар с въвеждането на новия размер на МРЗ от 560 лева.

Не бихме искали тази декларация да се възприема като някаква заплаха. Макар че оптимизмът ни е значително понижен, ние оставаме с надеждата, че в даден момент ще се стигне до подписване с общо съгласие и при разумни взаимни отстъпки на трипартитно споразумение за въвеждане на нов механизъм на ДОГОВАРЯНЕ на минималната месечна работна заплата.

Все пак станахме свидетели на ратификацията на Конвенция 131 на МОТ, която създаде някои важни предпоставки за постигане на споразумение. Отново ще напомним и за постигнатото известно придвижване напред в разговорите за постепенен преход към създаване на механизъм за договаряне на минималните работни заплати на ниво икономически дейности.

Асоциацията на индустриалния капитал в България вярва в потенциала на българските индустриални отношения и социален диалог. Дълго време, с отлично институционализираните си и работещи индустриални отношения, България беше дори модел и пример за подражание за страните от Централна и Източна Европа. Време е да се върнем към тези практики и да преодолеем сегашната стагнация в социалния диалог. Смятаме, че можем да постигнем това чрез възстановяване на доверието между социалните партньори и чрез определени иновации в индустриалните отношения.

По-долу ще представим за пореден път данните, илюстриращи необоснования, волунтаристичен и рязък ръст на минималната работна заплата, като този път сведенията са за периода 2000 – 2017/2018 г.

1. Административно определената минимална работна заплата расте „експлозивно“ на фона на останалите икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа, както и Турция.

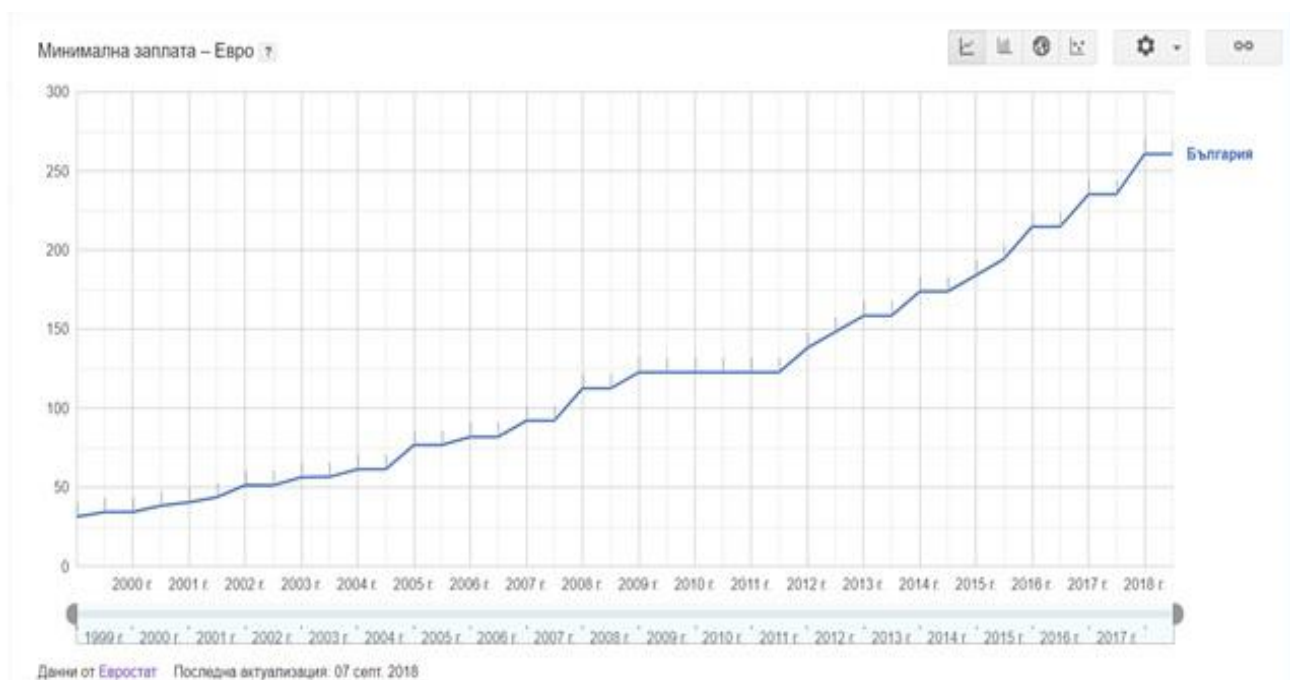
Данните за ръста на минималната работна заплата в Република България са дадени по-долу в Таблица 1 в евро.

Таблица 1.

Минимална работна заплата (МРЗ) в България по тримесечия за 2000 - 2017

№	Год. – Тримес.	2000-1	2000-2	2000-3	2000-4	2001-1	2001-2	2001-3	2001-4
1	МРЗ в EURO	38,35	38,35	38,35	40,42	40,42	43,65	43,65	51,38
2	Год. – Тримес.	2002-1	2002-2	2002-3	2002-4	2003-1	2003-2	2003-3	2003-4
3	МРЗ в EURO	51,38	51,38	51,38	51,38	56,28	56,28	56,28	56,28
4	Год. – Тримес.	2004-1	2004-2	2004-3	2004-4	2005-1	2005-2	2005-3	2005-4
5	МРЗ в EURO	61,36	61,36	61,36	61,36	76,69	76,69	76,69	76,69
6	Год. – Тримес.	2006-1	2006-2	2006-3	2006-4	2007-1	2007-2	2007-3	2007-4
7	МРЗ в EURO	81,79	81,79	81,79	81,79	92,03	92,03	92,03	92,03
8	Год. – Тримес.	2008-1	2008-2	2008-3	2008-4	2009-1	2009-2	2009-3	2009-4

9	МРЗ в EURO	112,49	112,49	112,49	112,49	122,71	122,71	122,71	122,71
10	Год. – Тримес.	2010-1	2010-2	2010-3	2010-4	2011-1	2011-2	2011-3	2011-4
11	МРЗ в EURO	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	122,71	138,05
12	Год. – Тримес.	2012-1	2012-2	2012-3	2012-4	2013-1	2013-2	2013-3	2013-4
13	МРЗ в EURO	138,05	148,28	148,28	148,28	158,50	158,50	158,50	158,50
14	Год. – Тримес.	2014-1	2014-2	2014-3	2014-4	2015-1	2015-2	2015-3	2015-4
15	МРЗ в EURO	173,84	173,84	173,84	173,84	184,07	184,07	194,29	194,29
16	Год. – Тримес.	2016 - 1	2016 - 2	2016 - 3	2016 - 4	2017 - 1	2017 - 2	2017 - 3	2017 - 4
17	МРЗ в EURO	214,75	214,75	214,75	214,75	235,20	235,20	235,20	235,20
18	Год. – Тримес.	2018 - 1	2018 - 2	2018 - 3	2018 - 4	2019 - 1	2019 - 2	2019 - 3	2019 - 4
19	МРЗ в EURO	260,76	260,76	260,76	260,76	286,32	286,32	286,32	286,32

Фиг. 1. Динамика на минималната работна заплата в Република България в периода 1999 – 2018 г.

Данните за стойностите на минималната работна заплата за страните от ЕС, които имат нормативно закрепена МРЗ и Турция за периода 2000 - 2018 и съотношение МРЗ2018 / МРЗ2000, са както следва:

Таблица 2

Данни за минимални месечни заплати през 2000 г. и през 2018 г. (МРЗ2000 и МРЗ2018) и съотношението МРЗ2018/МРЗ2000

№	Държава	МРЗ 2018	МРЗ 2000	МРЗ 2018 / МРЗ 2000	Нарастване в проценти (%)*
1	Румъния	407,86	24,53	16,6269	1562,69%
2	България	260,76	34,26	7,6112	661,12%
3	Естония	500,00	89,48	5,5878	458,78%
4	Словакия	480,00	94,34	5,0880	408,80%
5	Латвия	430,00	85,02	5,0576	405,76%
6	Унгария	418,47	100,12	4,1797	317,97%
7	Чехия	468,87	110,79	4,2321	323,21%
8	Литва	400,00	107,05	3,7366	273,66%
9	Полша	480,20	161,11	2,9806	198,06%
10	Хърватско	465,72	204,70	2,2751	127,51%
11	Словения	842,79	373,35	2,2574	125,74%

12	Турция	380,16	201,62	1,8855	88,55%
13	Португалия	676,67	371,27	1,8226	82,26%
14	Люксембург	1998,59	1191,13	1,6779	67,79%
15	Испания	858,55	495,60	1,7323	73,23%
16	Белгия	1562,59	1095,89	1,4259	42,59%
17	Нидерландия	1594,20	1092,00	1,4599	45,99%
18	Франция	1498,47	1049,49	1,4278	42,78%
19	Гърция	683,76	542,69	1,2599	25,99%

*Процентът на нарастването на МРЗ е равен на резултата изчислен по формулата:

$PCOTROTMS = [(MPZ\ 2017 - MPZ\ 2000) / MPZ\ 2000] \times 100$; PCOTROTMS = Per Cent of the Raise of the Minimum Salary.

Вижда се, че съотношението между стойността на минималните месечни заплати за 2000 г. и 2018 г. (съотношение МРЗ 2018/МРЗ 2000) за България е 7,6112.

Увеличението на минималната месечна работна заплата през 2017 г., в сравнение с 2000 г. е 661,12%.

България и Румъния имат стремителен, експлозивен ръст на минималната работна. Държавата с третия "резултат" в тази класация е Естония с повече от 200 (двеста) процента по-нисък ръст на минималните работни заплати спрямо България.

Докато за останалите европейски страни ръстът на МРЗ към 1 юли 2018 г. е незначително по-голям в сравнение с 2016 и 2017 г. или дори е останал със същия размер, в Румъния и България растежът запазва и ускорява стремителния си ръст.

Данните от Румъния са по-скоро тревожни от колкото успокояващи. От край време, Румъния води класацията ръст на размера на минималната работна заплата. Румъния обаче не е във валутен борд, там няма здравословните ограничения върху безконтролното и „политически мотивираното“ харчене, характерни в някаква степен за България. Това води до сериозни проблеми, които са надлежно отбелязани от Европейската комисия в така наречените специфични препоръки за отделните страни от ЕС (“country specific recommendations”). В специфичните препоръки за Румъния за 2018 г. четем:

„На 16 юни 2017 г., Съветът реши в съответствие с Член 121(4) от Договора за функциониране на Европейския съюз (Treaty on the Functioning of the European Union - TFEU), че през 2016 г., в Румъния е забелязано съществено отклонение от средносрочната цел. С оглед на установеното значително отклонение, на 16 юни 2017 г., Съветът препоръча на Румъния да вземе необходимите мерки за да осигури положението, че номиналният ръст на нетните първични правителствени разходи няма да надхвърли 3,3 % през 2017 г., в съответствие с годишното структурно „изглаждане“ на 0,5 % от БВП.

На 5 декември 2017 г., Съветът установи, че Румъния не е предприела ефективни действия в отговор на препоръките на Съвета от 16 юни 2017 г., и издаде преразгледана препоръка. В новата препоръка, Съветът поиска от Румъния да вземе необходимите мерки за да осигури положението, че номиналният ръст на нетните първични правителствени разходи няма да надвиши 3,3 % през 2018 г., в съответствие с годишното структурно „изглаждане“ на 0,8 % от БВП.

На 20 юни 2018 г., Съветът установи, че Румъния не е предприела ефективни действия в отговор на препоръката на Съвета от 5 декември 2017 г. Нещо повече, въз основа на данните от 2017 г., е открито съществено отклонение на Румъния от препоръчаната корекция през 2017 г. В съответствие с Член 121 (4) от Договора за функциониране на Европейския съюз (TFEU) и с Член 10 (2) от Council Regulation (EC) No 1466/97, Комисията отправи предупреждение до Румъния на 23 май 2018 г., че през 2017 г. е забелязано сериозно отклонение от корекционната пътека към средносрочната бюджетна цел.

На същата дата, Съветът прие последваща препоръка, която потвърждава необходимостта Румъния да предприеме необходимите мерки за да осигури положението, че номиналният ръст на нетните първични правителствени разходи няма да надхвърли 3,3 % през 2018 г., в съответствие с годишното структурно „изглаждане“ на 0,8 % от БВП. Въз основа на пролетната прогноза на Комисията за 2018 година има риск от отклоняване от тази препоръка през 2018 г.³.

³ European Commission, Brussels, 23.5.2018 COM(2018) 422 final, Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the 2018 National Reform Programme of Romania and delivering a Council opinion on the 2018 Convergence Programme of Romania, <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation->

Разходите на Румъния в публичната сфера определено не са съобразени нито с препоръките на Европейската комисия, нито с икономическото благоразумие. По тази причина в Румъния е на лице много тревожен тренд на инфлацията – тя е европейски лидер по този показател. Ние с безпокойство следим това развитие на нещата, защото Румъния е наш важен търговски партньор и евентуални икономически сътресения в нея ще се отразят неблагоприятно и на нашата икономика.

Числата изглеждат още по-драстично, ако се направи сравнение спрямо подготвяната минимална месечна работна заплата за 1 януари 2019 г. – 560 лева. Сега вече процентът на увеличението за България ще бъде 735,73 %.

2. Минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Данните са не по-малко красноречиви, ако направим проверка за съотношението между средната месечна работна заплата (СРЗ) в България и на минималната работна заплата (МРЗ).

По-долу представяме данни за това съотношение по тримесечия, като стойността на минималната работна заплата е увеличена с 11,09 % процента, тоест изчислили сме своеобразна средна брутна минимална работна заплата (СМРЗ). Изчислявайки съотношението $СРЗ/(1,1109 \times МРЗ)$, ние отчитаме влиянието на средния размер на допълнителните възнаграждения за страната, най-вече надбавката за придобит трудов стаж и професионален опит, позната ни като „клас“. С отчитане на това допълнително трудово възнаграждение, резултатите по области са представени в Таблица 3а, а резултатите по икономически дейност – в Таблица 3б. ($СМРЗ=1,1109 \times МРЗ=566,61$).

Таблица 3а

Дял на $СМРЗ=(1,1109 \times МРЗ)$ от средната работна заплата (СРЗ) по области в проценти.

	Област	СРЗ по области в лева	1,1109xMPЗ като дял от СРЗ по области в %	MPЗ като дял от СРЗ по области в %
1	София (Столица)	1504	41,37%	37,23%
4	София	1109	56,10%	50,50%
2	Стара Загора	1096	56,77%	51,09%
3	Варна	1054	59,03%	53,13%
5	Враца	1040	59,82%	53,85%
7	Разград	1002	62,09%	55,89%
6	Пловдив	991	62,78%	56,51%
8	Габрово	982	63,36%	57,03%
9	Бургас	918	67,77%	61,00%
10	Русе	914	68,07%	61,27%
16	Ловеч	906	68,67%	61,81%
19	Ямбол	901	69,05%	62,15%
11	Шумен	899	69,21%	62,29%
15	Велико Търново	885	70,30%	63,28%
14	Пазарджик	877	70,94%	63,85%
13	Търговище	872	71,35%	64,22%
21	Перник	871	71,43%	64,29%
12	Плевен	863	72,09%	64,89%
23	Кърджали	849	73,28%	65,96%
22	Смолян	841	73,98%	66,59%
20	Сливен	839	74,15%	66,75%
18	Добрич	836	74,42%	66,99%
17	Монтана	828	75,14%	67,63%
24	Хасково	800	77,77%	70,00%
26	Кюстендил	783	79,46%	71,52%
25	Силистра	781	79,66%	71,70%
28	Видин	747	83,29%	74,97%
27	Благоевград	743	83,74%	75,37%

Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) за третото тримесечие (Q3) на 2018 година.

Минималната работна заплата (МРЗ) е в размер на 560 лева, съгласно средносрочната бюджетна прогноза.
 $СМРЗ=1,1109 \times МРЗ= 622,16$ лева.
 Среден размер на допълнителното заплащане за страната по данни на НСИ = 11,09 %.

Виждаме, че в края на 2018 г. минималната работна заплата с отчитане на средния размер на допълнителното заплащане за страната достига до дял, надхвърлящ 83 % от стойността на средната месечна работна заплата. Минималната месечна работна заплата пък достига до дял, надхвърлящ 75 % от средната месечна работна заплата. В контекста на ЕС България продължава да е страната с най-високо съотношение на минималната работна заплата към средната работна заплата, като това съотношение е МНОГО над средния размер за Общността – под 43%.

През 2018 г. от 28 области на страната само в София дялът на $СМРЗ=1,1109 \times МРЗ$ е под средния за ЕС. В София (Столица) той е 41,37 %. Аналогично е положението при МРЗ - дялът му е 37,23%.

По показателя дял на $СМРЗ=1,1109 \times МРЗ$ от средната работна заплата, в 4 области дялът е между 50 % и 60 %. В 8 области дялът е между 60 % и 70 %, в 13 области – между 70 % и 80 %, а в 2 области е над 80 %. В сравнение с 2017 г. тенденцията е по-скоро негативна – нараснал е броят на областите, където дялът на $СМРЗ$ от $СРЗ$ е между 70% и 80%, за сметка на броя на областите, където дялът на $СМРЗ$ е между 60% и 70%.

По показателя дял на МРЗ от средната работна заплата в 7 области МРЗ е между 50% и 60% от $СРЗ$. В 15 области МРЗ е между 60% и 70% от $СРЗ$. В пет области МРЗ е над 70% от $СРЗ$.

Проследяването на изменението на размера на дела на средната брутна минимална работна заплата ($СМРЗ$) и на минималната работна заплата (МРЗ) от $СРЗ$ в регионален план показва, че на цялата територия на страната с единствено изключение София-град има неблагоприятни съотношения $СМРЗ/СРЗ$ и $МРЗ/СРЗ$. Приближаването на $СМРЗ$ и на МРЗ до $СРЗ$ действа демотивиращо на работниците с ниска и средна квалификация квалификация и по чисто психологически причини потиска повишаването на производителността на труда.

Таблица 3б

Дял на $СМРЗ=(1,1109 \times МРЗ)$ от средната работна заплата ($СРЗ$) по икономически дейности (ИД) в проценти.

Икономическа дейност	СРЗ по ИД в лева	1,111xМРЗ като дял от СРЗ по ИД в %	МРЗ като дял от СРЗ по ИД в %
ИКТ	2661	23,38%	21,04%
Финансови и застрахователни дейности	1815	34,28%	30,85%
Енергетика	1804	34,49%	31,04%
Добивна промишленост	1656	37,57%	33,82%
Професионални дейности и научни изсл.	1645	37,82%	34,04%
Държавно управление	1263	49,26%	44,34%
Хуманно здравеопазване и социал. работа	1154	53,91%	48,53%
Общо	1117	55,70%	50,13%
Образование	1073	57,98%	52,19%
Транспорт, складиране и съобщения	1040	59,82%	53,85%
Култура, спорт и развлечения	1016	61,24%	55,12%
Преработваща промишленост	1014	61,36%	55,23%
Търговия, ремонт на автомоб. и мотоц.	991	62,78%	56,51%
Операции с недвижими имоти	975	63,81%	57,44%
Селско, горско и рибно стопанство	929	66,97%	60,28%
ВиК и отпадъци	918	67,77%	61,00%
Строителство	885	70,30%	63,28%
Административни и спомагател. дейности	881	70,62%	63,56%
Други дейности	788	78,95%	71,07%
Хотелиерство и ресторантьорство	707	88,00%	79,21%

Таблицата е изготвена по данни на Националния статистически институт (НСИ) за третото тримесечие (Q3) на 2018 година.

Минималната работна заплата(МРЗ) е в размер на 560 лева, съгласно средносрочната бюджетна прогноза.
 $СМРЗ=1,1109 \times МРЗ= 622,16$ лева.

Среден размер на допълнителното заплащане за страната по данни на НСИ = 11,09 %.

Когато пък правим анализ по икономически дейности, прави впечатление, че само бюджетни, финансови, монополни и олигополни сектори са под средното съотношение за ЕС. Има само едно изключение – ИКТ. Във всички сектори, които оперират на свободните конкурентни пазари, съотношението е много по-неблагоприятно от средното за ЕС. При хотелиерството и ресторантьорството регионалният „таван“ на дела на СМРЗ=1,1109хМРЗ от средната работна заплата (СРЗ) за Благоевград – 83,74% и за Видин – 83,29% са „счупени“.

Таблица 4.

Данни за минималните месечни работни заплати (МРЗ) в страните от Европейския съюз, където има нормативно закрепени такива, за средната брутна месечна работна заплата (СРЗ) в страните от ЕС и за съотношението МРЗ / СРЗ

№		Държава	Миним. заплата	Средна месеч. заплата	СМРЗ / СРЗ
1	BE	Белгия	1562,59	3401,00	0,4595
2	BG	България	286,32	580,00	0,5485
3	CRO	Хърватско	465,72	1124,00	0,4143
4	CZ	Чехия	468,87	1236,00	0,3793
5	EE	Естония	500,00	1291,00	0,3873
6	EL	Гърция	683,76	1060,00	0,6451
7	ES	Испания	858,55	2189,00	0,3922
8	FR	Франция	1498,47	2957,00	0,5068
9	HU	Унгария	418,47	1054,00	0,3970
10	LT	Латвия	430,00	1006,00	0,4274
11	LV	Литва	400,00	935,00	0,4278
12	LU	Люксембург	1998,59	5030,00	0,3973
13	NL	Нидерландия	1594,20	2855,00	0,5583
14	PL	Полша	480,20	1145,00	0,4194
15	PT	Португалия	676,67	1158,00	0,5843
16	RO	Румъния	407,86	975,00	0,4183
17	SK	Словакия	480,00	1138,00	0,4218
18	SI	Словения	842,79	1659,00	0,5080

Още при МРЗ=380 лева България беше на трето място в ЕС по дял на СМРЗ от СРЗ. При МРЗ=460 лева България излезе на първо място по дял на СМРЗ от СРЗ сред страните от Европейския съюз. При сегашните намерения на правителството минималната работна заплата да достигне 560 лева (която е заложена в средносрочната бюджетна прогноза и по всичко личи, че ще ни бъде наложена след формално проведените консултации със социалните партньори), съотношението МРЗ/СРЗ ще бъде равно на 0,4937, а при отчитане на средния размер на допълнителните заплащания в страната, който е равен на 11,09%, тогава $(1,1109 \times \text{МРЗ}) / \text{СРЗ} = 0,5485$.

При това положение „лидерството“ на България в тази класация ще се оспорва само от Нидерландия и Португалия.

В дадения случай изключваме от класацията Гърция, поради много специфичния характер на протичащите там икономически турбуленции. От една страна, с приемането на така наречените „непопулярни мерки“ (подложени дори на прословутия „охи“ референдум), минималната заплата в Гърция беше рязко намалена. Теоретически, това би трябвало да доведе и до намаляване на дела на МРЗ от СРЗ. Само че, очевидно е, че в Гърция е на лице и срив на средната заплата, причинен и от работа на не пълен работен ден. Това отново „изстрелва“ нагоре съотношението МРЗ/СРЗ, т.к. това не е реално получаваното минимално възнаграждение, а теоретична величина. Реалната МРЗ е значително по-ниска поради същите причини – работа на непълен работен ден. По тази причина, в анализа се отказваме да правим каквито и да са заключения на база на данните от Гърция (които представяме единствено в името на изчерпателността), макар че те с нищо не променят общата картина.

В заключение може да се обобщи, че на фона на страните в ЕС, които имат нормативно установена минимална месечна работна заплата, установената пред годините устойчива тенденция на поддържане на много високи съотношения МРЗ/СРЗ в България продължава и пазарът на труда ще продължи да бъде деформиран по възможно най-неприемлив начин.

3. **Нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове.**

Много показателен е фактът, че нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. По-долу, в Таблица 5. са представени данни за 28 сектора/отрасъла в българската индустрия. Тя обхваща така наречената "реална икономика" като цяло.

В Таблица 5 е направено сравнение между съотношенията на минималните заплати, **договорени между браншовите профсъюзи и браншовите работодателски организации в ОКТД и БКТД** през 2018 г. и 2001 г. В редица случаи последното колективно договаряне е проведено преди 2018 г., като датата му е отбелязано във втора колона. Когато последната договорена стойност за минимална месечна работна заплата е по-малка от определената от държавата за 2018 г., валидна е стойността на МРЗ от актуалното постановление и се взема за извършване на изчисленията⁴.

Таблица 5.

Данни за месечните минимални работни заплати, валидни през 2018 г. по отрасли (браншове), договорени между браншовите профсъюзи и браншовите работодателски организации в ОКТД и БКТД. Данни за съотношението между минималните заплати валидни за 2018 г. и 2001 г.

№	Отрасъл / бранш	МРЗ2018 в EUR	МРЗ2018/МРЗ2001
1	Енергетика – обслужващ персонал	312,91	6,0002
2	Туризм (договорено през май 2016)	260,76	6,0000
3	Енергетика – квалифициран персонал	391,14	5,9999
4	Минно дело (договорено през март 2017)	365,06	5,1001
5	Транспорт (договорено през юли 2015)	338,99	5,1000
6	Здравеопазване (договорено през 2014 – приета е МРЗ)	260,76	5,1000
7	Земеделски кооперации (договорено през 2007 – приета е МРЗ)	260,76	5,0825
8	Птицевъдна промишленост (договорено през юни 2013)	260,76	4,6365
9	Захарна промишленост (договорено през юни 2013 – приета е МРЗ)	260,76	4,6365
10	Шивашка промишленост (договорено през 2007 – приета е МРЗ)	260,76	4,6365
11	Преработване на плодове и зеленчуци (договорено през 2002 – приета е МРЗ)	260,76	4,6365
12	Текстилна промишленост (договорено през 2009 – приета е МРЗ)	260,76	4,6365
13	Трикотажна промишленост (договорено през 2008 – приета е МРЗ)	260,76	4,6207
14	Горско стопанство (договорено през декември 2016)	260,76	4,4347
15	Кожарска, кожухарска, обувна и галантерийна промишленост (дог. през 2013 – МРЗ)	260,76	4,4346
16	Фуражна промишленост (договорено през 2011 – приета е МРЗ)	260,76	4,6153
17	Мелничарска промишленост (договорено през 2009 – приета е МРЗ)	260,76	4,2499
18	Металообработване и машиностроене (договорено през 2017)	260,76	4,2499
19	Електротехническа и електронна индустрия (договорено през август 2016)	260,76	4,2495
20	Целулозна и хартиена промишленост (договорено през 2014)	260,76	4,2354
21	Памучна, ленена и конопена промишленост (договор. през 2006 – МРЗ)	260,76	3,9229
22	Производство на растителни масла (договорено през 2008 – приета е МРЗ)	260,76	3,9229
23	Металургия (договорено през май 2017)	286,32	3,7340
24	Строителство	299,87	3,6655
25	Търговия (договорено през декември 2015)	260,76	3,6429
26	Водоснабдяване и канализация (договорено през април 2016)	273,80	3,5702
27	Дървообработване и мебелна промишленост (договорено през 2014 – приета е МРЗ)	260,76	3,5171
28	Тютюнева промишленост (договорено през 2014 – приет е МРЗ)	260,76	2,8333
29	Минимална работна заплата – по средносрочна бюджетна прогноза 2019	260,76	6,4512

Забележка: Отраслите са подредени по размера на съотношението МРЗ2018/МРЗ2001, което се получава за всеки от тях.

Направеното сравнение между съотношенията за минималните работни заплати за 2018 и 2001 година ни позволява да сравним данните от въвеждането на промените в Кодекса на труда през 2001 година до 2018 година, тоест - до днес.

⁴ Източникът на данните са оригиналните колективни трудови договори, предоставени от ИА „ГИТ“, от браншовите организации на социалните партньори и от сайта на НИПА. Данните за колективното договаряне са осигурени и обработени от Института за устойчиво икономическо развитие (ИнУИР).

От представените данни се вижда ясно, че и в 28-те изследвани сектора (клонове) на реалната икономика в България съотношението МРЗ 2018/МРЗ 2001 е по-ниско, в сравнение със същото съотношение за минималната месечна работна заплата, определена от правителството и валидна за 2018 г.

АИКБ е на твърдото мнение, че увеличаването на МРЗ на 560 лева през 2019 г. ще доведе само до задълбочаване на тази диспропорция.

Това е още едно сериозно доказателство, че административният начин за определяне на минималната месечна работна заплата от правителството е в сериозно противоречие с реалностите в икономиката и в различните промишлености (индустрии).

И преди АИКБ е обръщала внимание на факта, че съществува дълъг списък от икономически дейности, където разликата между средния осигурителен доход (СОД) и brutната средна минимална месечна работна заплата, която отчита средния размер на допълнителните възнаграждения в Република България (в момента СМРЗ=1,1109хМРЗ), е плашещо малка. През 2014 – 2015 г. делът на СМРЗ от СОД се движеше в границите от 94,12 до 99,48 % - там, където СОД е все пак по-голям от СМРЗ и беше между 100,45 и 132,29 % - там, където СМРЗ е по-голяма от СОД.

Днес, през 2018 г., в навечерието на новата 2019 г., делът на СМРЗ от СОД в тези икономически дейности, където повишаването на МРЗ ще доведе практически до уеднаквяване на средния осигурителен доход със средната brutна минимална месечна работна заплата (СМРЗ) се движи между 92,05 до 98,16 - там, където СОД е по-голям от СМРЗ и между 100,80 и 127,85 % - там, където СМРЗ е по-голяма от СОД.

По-долу, в Таблица 6. за пореден път е дадено сравнението между стойностите на различни средни осигурителни доходи по икономически дейности, спрямо средната brutна минимална работна заплата (СМРЗ), както и спрямо предвидената минималната работна заплата за страната (МРЗ) за 2019 г., със средносрочната бюджетна прогноза.

Таблица 6.

Въздействие на „скока“ на минималната работна заплата върху икономически дейности, където средният осигурителен доход е близо до стойността на минималната работна заплата, без и с отчитане на допълнителното заплащане за прослужено време и придобита квалификация (1,1109хМРЗ)

(Средният осигурителен доход е даден в български левове)

№	ИД (А31)	ИД (код по НКИД)	Име на икономическата дейност (ИД)	Брой заети	Среден осигурителен доход	% от стойността на МРЗ	% от стойността на 1,1109 х МРЗ
1	А	1.49	Отглеждане на други животни (пчеларство).	586	590,06	105,37 %	94,84 %
2	В	08.12	Добив на глина и каолин	139	563,68	100,66 %	90,61 %
3	С	10.7 и 10.8 без 10.81 и 10.82	Производство на хляб, сладкарски и тестени изделия. Производство на други хранителни продукти.	36264	648,95	115,88 %	104,32 %
4	С	14 без 14.3	Производство на облекло.	78480	618,62	110,47 %	99,44 %
5	С	15	Обработване на кожи; производство на обувки и други кожени изделия.	12247	609,06	108,76 %	97,91 %
6	С	16	Производство на дървен материал; Производство на изделия от дърво и корк (без мебели).	15924	587,16	104,85 %	94,38 %
7	С	31	Производство на мебели.	22239	694,35	123,99 %	111,61 %
8	І	55, 56, 79	Hotели; Ресторанти; Туристически агенции и оператори; други дейности, свързани с туризма.	135714	556,22	99,33 %	89,41 %

9	H	49.3, 49.4	Друг пътнически сухопътен транспорт; Товарен автомобилен транспорт и услуги по преместване.	95213	637,81	113,89 %	102,52 %
10	N	80	Дейности по охрана и разследване.	54261	553,50	98,84 %	88,97 %
11	Q	87, 88	Медико – социални грижи с настаняване; Социална работа без настаняване	8273	666,80	119,07 %	107,18 %
12	S, T	95, 96, 97	Ремонт на компютри, на лични и домакински стоки; други персонални услуги. Дейности на домакинствата като работодатели.	23058	488,81	87,29 %	78,57 %
13			Централен кооперативен съюз	4558	692,79	123,71 %	111,36 %
14	Q	86 без 86.1	Хуманно здравеопазване и социална работа (само за медицински сестри, акушерки и рехабилитатори)	8250	677,85	121,04 %	108,96 %
15	S	94, 91	Дейности на религиозни организации (отнася се само за Българската православна църква).	1490	684,54	122,24 %	110,04 %

*ИД – Икономическа дейност.

** НКИД – Национален класификатор на икономическите дейности в България (НКИД).

Стойността на 1,1109хМРЗ = 622,104 BGN

МРЗ = 560 BGN

*Забележка: Таблицата е подготвена от Института за устойчиво икономическо развитие (ИнУИР) въз основа на официални данни на Националния осигурителен институт (НОИ) за декларирания осигурителен доход по основни икономически дейности и квалификационни групи професии за **април 2018 г.***

АИКБ констатира с голямо безпокойство, че на практика не е настъпило никакво подобрене спрямо предишните години, когато Асоциацията алармира и правителството, и социалните партньори за съвсем сходни проблеми и диспропорции. За съжаление, положението дори се влошава, защото икономическите дейности, където повишаването на МРЗ ще създаде критична ситуация, вече са станали **15 броя с общо 330 817 (триста и тридесет хиляди осемстотин и седемнадесет) заети.**

4. Позицията на АИКБ.

Във връзка с изложените по-горе факти, Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) продължава да настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Многократно сме изразявали удовлетворение от факта, че поне на етапа на официалните заявления и декларации, всички социални партньори са съгласни, че досегашното положение не може да се запази. Едновременно с това, последните развития около статута на минималната работна заплата у нас ни карат да бъдем по-скептични и да очакваме значително забавяне на преговорите, което няма да е по вина на работодателите, а още по-малко на АИКБ.

Ние можем само да съжаляваме, че още веднъж сме въввлечени във формално и бутафорно „консултиране“ на размера на минималната месечна работна заплата за страната, предопределен със средносрочната бюджетна прогноза.

Още един път настояваме оттук нататък, независимо от формата, която ще вземе договарянето на минималната месечна работна заплата за страната, средносрочната бюджетна прогноза да се консултира със социалните партньори, поне в частта ѝ, където се залага минималната месечна работна заплата в перспектива.

Смятаме, че преговорите за политика по доходите, която да се опира на договаряне, което да се извършва по икономически дейности, не бива да се изоставят.

АИКБ многократно е аргументирала тезата си, че такова договаряне **окончателно би ни освободило от вече изживялата времето си практика на договаряне на минималните осигурителни доходи (прагове)**. Неплащането на осигурителни вноски вече е криминализирано. При това положение договарянето на минимални заплати по икономически дейности, в съчетание с начисляване на осигуровките върху реалните заплати, ще бъде несравнимо по-адекватно на икономическата реалност в сравнение с досегашната практика на договаряне на МОД.

На тезата за бипартитно договаряне на минималните работни заплати обикновено се опонира с аргумента, че при досегашните договаряния на МОД (които смятаме, че никога вече няма да се подновят) оставаха така наречените „празни квадратчета“ – икономически дейности, където не са се водили преговори или не са постигнати споразумения. Тази теза не е издържана, защото оценката за „слабостта“ на отрасловото и браншово колективно договаряне е абсолютно тенденциозна.

В АИКБ сме наясно, че нашите партньори от синдикатите са склонни да подценяват постигнатото в тази област, поради естественото им желание отрасловото и браншовото колективно договаряне да са по-разпространени и с много по-голямо покритие. Някои работодателски организации от своя страна са склонни да negliжират като цяло това ниво на колективно договаряне, отдавайки предпочитание на колективното договаряне на ниво предприятие или пък на преговори на национално равнище по въпроси от типа на минималната работна заплата.

Съществува достатъчен потенциал, изградена е в много голяма степен необходимата „инфраструктура“ за договаряне на минималните работни заплати по икономически дейности. Последното съответно трябва да доведе до премахване на минималните осигурителни доходи (прагове) и до осигуряване върху реалните доходи на работниците, служителите и мениджърите.

В заключение - **що се отнася до предложението на правителството минималната месечна работна заплата за страната да достигне 560 лева от 1 януари 2019 г., Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) категорично отхвърля това предложение, опирайки се на изнесените по-горе аргументи и съображения.** Според нас това поредно повишаване на МРЗ носи още по-сериозни заплахи от преди, на първо място за изброените 15 икономически дейности.

АИКБ със съжаление повтаря своето много сериозно съмнение, че повишаването на размера на МРЗ на 560 лева е предрешен въпрос.

По тази причина **АИКБ се обръща към правителството и към социалните партньори с предложение за приемане на решение за своеобразна дерогация на размера на минималната месечна работна заплата в застрашените икономически дейности**, които бяха посочени и анализирани по-горе.

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) предлага това да стане, като в текста на постановлението на Министерския съвет, с който се определя новият размер на минималната работна заплата, се запише, че за икономическите дейности: 1.49 Отглеждане на други животни (пчеларство); 08.12 Добив на глина и каолин; 10.7 и 10.8 без 10.81 и 10.82 Производство на хляб, сладкарски и тестени изделия. Производство на други хранителни продукти; 14 без 14.3 Производство на облекло; 15 Обработване на кожи; производство на обувки и други кожени изделия; 16 Производство на дървен материал; Производство на изделия от дърво и корк (без мебели); 31 Производство на мебели; 55, 56, 79 Хотели; Ресторанти; Туристически агенции и оператори; други дейности, свързани с туризма; 49.3, 49.4 Друг пътнически сухопътен транспорт; Товарен автомобилен транспорт и услуги по преместване; 80 Дейности по охрана и разследване; 87 и 88 Медико – социални грижи с настаняване; Социална работа без настаняване; 95, 96, 97 Ремонт на компютри, на лични и домакински стоки; други персонални услуги. Дейности на домакинствата като работодатели; [без код по НКИД] Централен кооперативен съюз; 86 без 86.1 Хуманно здравеопазване и социална работа (само за медицински сестри, акушерки и рехабилитатори); 94, 91 Дейности на религиозни организации (отнася се само за Българската православна църква), **новият размер на минималната месечна работна заплата влиза в сила от 1 януари 2020 година, като до тогава за тях е валиден досегашният размер на МРЗ от 510 лева.**

АИКБ настоятелно предлага на правителството, както и на социалните партньори да подкрепят това компромисно решение, което би дало глътка въздух на изброените икономически дейности. В редица от тях niskият среден осигурителен доход се дължи на крайно неблагоприятна международна конюнктура, а в други, като частния охранителен сектор, доходи буквално са „смачкани“ от порочната система на обществени поръчки по единствен критерий – най-ниска цена.

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) апелира, в случай че правителството реши да наложи размер на МРЗ от 560 лева, считано от 1 януари 2019 година, да бъде отложено въвеждането ѝ за изброените 15 икономически дейности, така, както е предложено по-горе.

С УВАЖЕНИЕ,

**ВАСИЛ ВЕЛЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ**